
Jakość powietrza w ocenie mieszkańców województwa Małopolskiego

Raport z badań

Dofinansowane przez Unię Europejską w ramach projektu LIFE „Wdrażanie Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego – Małopolska w zdrowej atmosferze” / LIFE-IP MALOPOLSKA / LIFE14 IPE PL 021

Institut Badań Rynku
i Opinii Publicznej

Badania przeprowadzone przez CEM Institut Badań Rynku i Opinii Publicznej, na zlecenie Stowarzyszenia Krakowski Alarm Smogowy, w ramach realizacji projektu „Wdrażanie Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego – Małopolska w zdrowej atmosferze” dofinansowanego w ramach Programu Unii Europejskiej LIFE, / LIFE-IP MALOPOLSKA / LIFE14 IPE PL 021

Opracowanie wyników:
Łukasz Pytliński, CEM Institut Badania Rynku i Opinii Publicznej

Kraków, Wrzesień 2016

Spis treści

Informacje na temat badań.....	4
Wprowadzenie	5
Ocena jakości powietrza.....	6
Ocena wpływu zanieczyszczenia powietrza na życie mieszkańców	10
Spalanie odpadów	13
Ocena przyczyn zanieczyszczenia powietrza	15
Działania na rzecz ograniczenia zanieczyszczenia powietrza	18
Dostęp do informacji	22
Źródła dofinansowania	27

Informacje na temat badań

Termin realizacji badania

Badania zrealizowane zostały przez CEM Instytut Badań Rynku i Opinii Publicznej w dniach od 18 lipca do 9 sierpnia 2016 r.

Technika realizacji badania

Badania wykonano techniką wywiadu telefonicznego CATI przeprowadzonego przez przeszkolonych ankieterów z pracowni CATI zlokalizowanej w siedzibie Instytutu CEM w Krakowie.

Narzędzie badawcze

Do badań wykorzystano standaryzowany kwestionariusz wywiadu składający się w większości z pytań zamkniętych.

Wielkość próby

Badania wykonano na reprezentatywnej próbie 1000 dorosłych mieszkańców województwa Małopolskiego. Próba o tej wielkości obciążona jest błędem statystycznym na poziomie +/-3% (przy 95% poziomie ufności). Jako operat losowania posłużyły bazy telefoniczne zawierające numery stacjonarne i komórkowe.

Struktura próby

W procesie doboru próby kontrolowano strukturę próby według kwot płci i wieku. Ponadto kontrolowano rozkład liczebności próby według proporcji wielkości miejscowości zamieszkania. Struktura próby odpowiadająca strukturze populacji generalnej mieszkańców Małopolski w przypadku tej zmiennej przedstawiona została w tabeli poniżej.

	Liczebność próby (N)	Udział w populacji (%)
Kraków	237	23,7%
Miasta powyżej 50 tys.	60	6,0%
Miasta poniżej 50 tys. mieszkańców	221	22,1%
Wsie	481	48,1%
Ogółem	1000	100%

Cel badania

Celem badania było zdiagnozowanie mieszkańców Małopolski pod względem świadomości problemu jakości powietrza, koniecznych działań w tym zakresie, stopnia poinformowania o dostępnych instrumentach wsparcia oraz poziomu akceptacji dla rozwiązań mających na celu ochronę powietrza. Podobne badania zostaną przeprowadzone pod koniec 2017 roku oraz na zakończenie wdrażania projektu LIFE, co pozwoli ocenić wpływ działań projektu na świadomość mieszkańców Małopolski.

Wprowadzenie

Jakość powietrza jest jednym z elementów składających się na poziom komfortu życia w miejscu zamieszkania. Niska jakość powietrza, w szczególności w sytuacji gdy mieszkańcy regionu dotkniętego tym problemem, zaczynają być świadomi skutków ekspozycji na zanieczyszczenia, bezpośrednio wiążą dolegliwości swoje i swoich bliskich z wysokimi poziomami stężeń szkodliwych substancji i odczuwają obawę przed konsekwencjami oddychania zanieczyszczonym powietrzem, powoduje drastyczne obniżenie tego komfortu.

W ostatnich latach, problem jakości powietrza w Małopolsce, a w szczególności w stolicy województwa, nabrał specjalnego znaczenia. Wnioski z badań zaprezentowane w niniejszym raporcie dowodzą jednoznacznie, że problematyka zanieczyszczenia powietrza jest mieszkańcom Małopolski bliska. Porównanie wyników tegorocznych badań z wynikami badań realizowanych w poprzednich latach wskazuje, że świadomość poziomu zanieczyszczenia powietrza systematycznie rośnie. Przekłada się to zarówno na zwiększenie wagi tego problemu w społecznym dyskursie, jak również na znaczne rozszerzenie granic akceptacji dla rozwiązań, które mają na celu ograniczenie problemu. Ba-

dania pokazują w tym względzie, że rozwiązania w zakresie niskiej emisji wskazujące na konieczność wymiany starych pieców i kotłów węglowych, zakazie sprzedaży węgla niskiej jakości, czy zaostrzeniu kar za spalanie odpadów mają wśród mieszkańców Małopolski poparcie w granicach 90%. Dość dużą akceptacją cieszą się również ograniczenia w ruchu samochodowym w większych miastach.

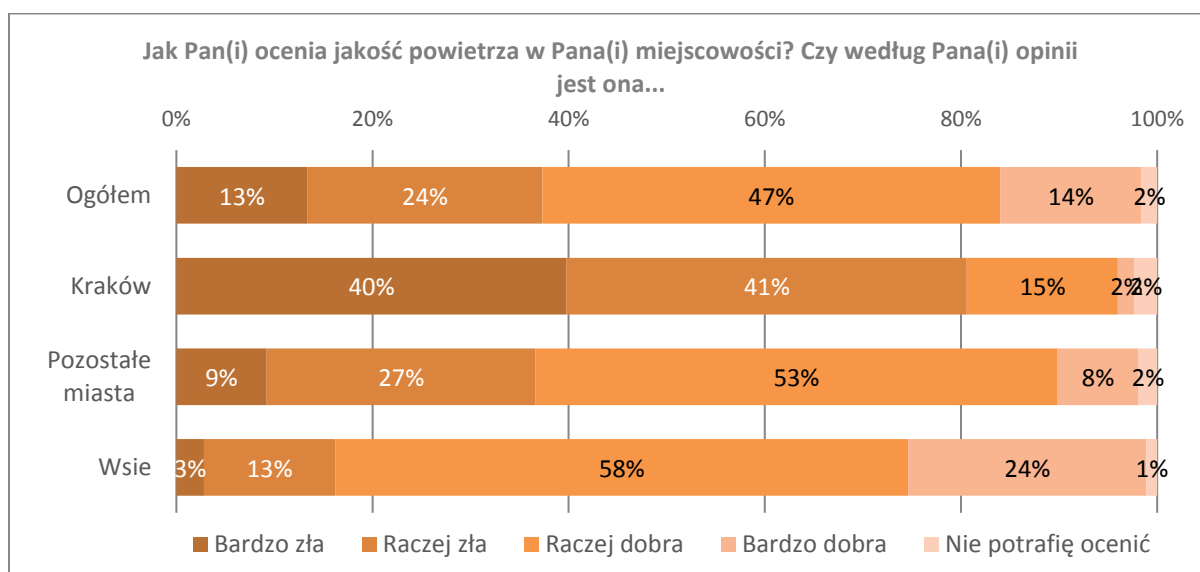
Kolejny wniosek, który płynie z badań dotyczy znacznego zróżnicowania oceny wagi problemu zanieczyszczenia powietrza pomiędzy mieszkańcami stolicy województwa, a mieszkańcami pozostałych obszarów. Badani z Krakowa znacznie częściej skłonni są traktować zanieczyszczenie powietrza w kategoriach osobistego problemu i wśród nich obawy dotyczące konsekwencji tego zjawiska sygnalizowane są znacznie silniej. Wynika to niewątpliwie z faktu, że to właśnie w Krakowie, znacznie wcześniej niż w innych regionach województwa, rozpoznano problem i zaczęto o nim dyskutować, choć poziom zanieczyszczenia powietrza w stolicy Małopolski nie odbiega w sposób drastyczny od poziomów notowanych w innych miejscowościach województwa.

Ocena jakości powietrza

Subiektywna ocena jakości powietrza ma istotny wpływ na ocenę komfortu życia w miejscu zamieszkania. Dane wskazujące, że prawie 40% mieszkańców województwa Małopolskiego ocenia jakość powietrza w miejscu zamieszkania jako złą lub bardzo złą dowodzą, że duża część mieszkańców tego regionu może odczuwać zmniejszenie poziomu jakości życia w wyniku oddziaływania tego czynnika. Porównanie wyników w segmentach badanych wyróżnionych ze względu na miejsce zamieszkania ujawnia znaczne różnice w postrzeganiu problemu zanieczyszczenia powietrza wśród

mieszkańców poszczególnych typów miejscowości. Najwięcej osób nisko oceniających jakość powietrza odnotować można w największym mieście województwa, Krakowie, gdzie negatywną ocenę powietrza wystawiło ponad 80% badanych, z czego połowa respondentów określa jakość powietrza jako bardzo złą. W innych miastach województwa odsetek niezadowolonych z jakości powietrza kształtuje się na poziomie 36%. Najmniej badanych negatywnie oceniających ten aspekt odnotować można na terenach wiejskich, gdzie ponad 80% respondentów określa jakość powietrza jako dobrą lub bardzo dobrą.

Wykres 1. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania respondenta

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

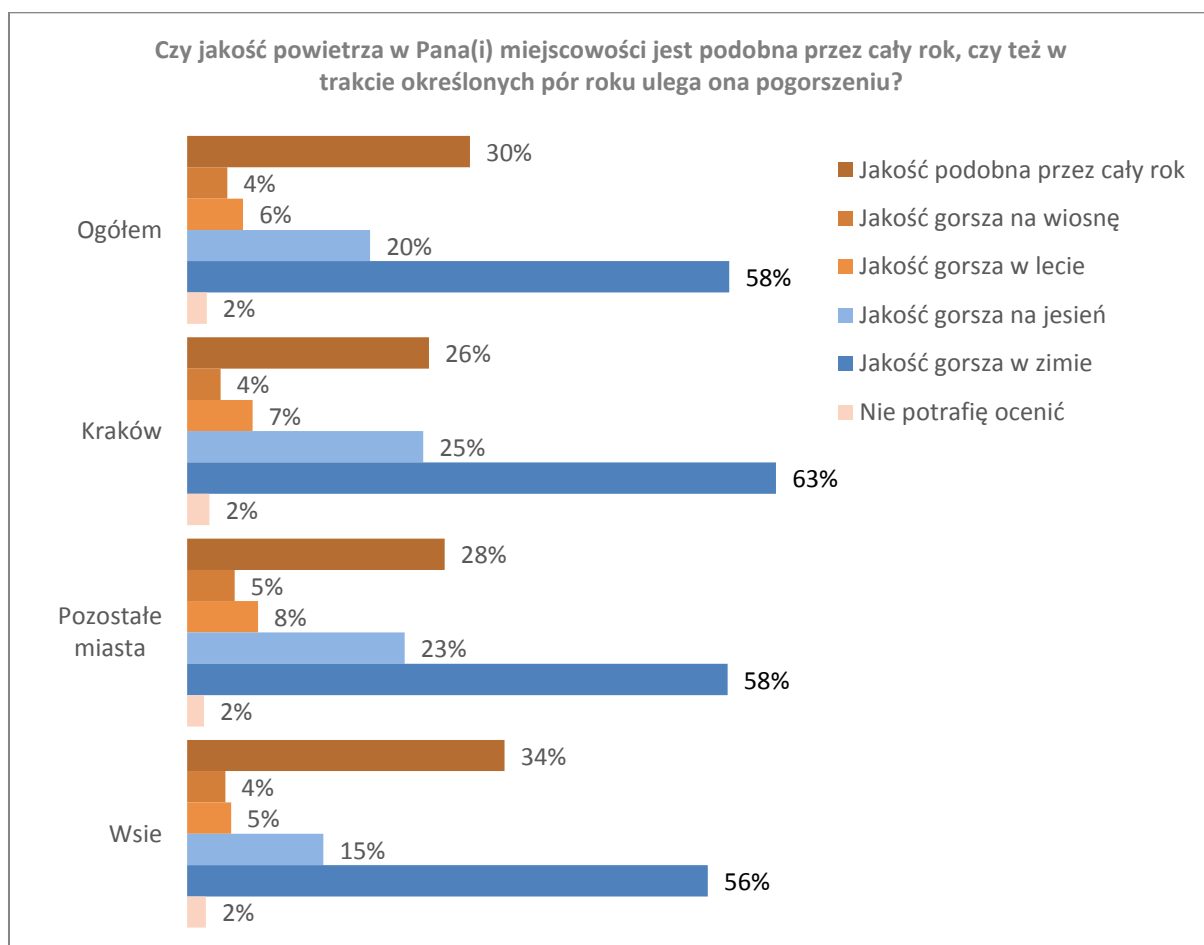
Oprócz regionu zamieszkania główny wpływ na poziom oceny jakości powietrza ma wykształcenie badanych. O ile wśród osób o wykształceniu podstawowym i zasadniczym jakość powie-

trza nisko skłonnych jest oceniać niewiele ponad 20% badanych, to wśród badanych o wykształceniu średnim jest to już ponad 30%, a wśród respondentów z wykształceniem wyż-

szym odsetek ten istotnie przekracza 50%. Generalnie więc im wyższe wykształcenie respondentów, tym częściej skłonni są oni oceniać jakość powietrza w miejscu zamieszkania jako niską lub bardzo niską. Nieco częściej negatywne oceny jakości powietrza skłonne są wystawiać kobiety. Na opinię w tej kwestii nie ma natomiast większego wpływu wiek badanych, choć należy zauważyć, że w grupie osób w wieku 35-44 lata odsetek tych, którzy wskazują na występowanie w ich miejscowości problemu zanieczyszczenia powietrza, jest nieznacznie wyższy niż w pozostałych grupach wiekowych.

Niewielkie różnice pomiędzy segmentami badanych wyznaczonymi miejscem zamieszkania ujawnia odpowiedź na pytanie o jakość powietrza w różnych porach roku. Generalnie większość badanych wskazuje, że jakość powietrza w ich miejscowości pogarsza się zimą, a co piąty badany twierdzi, że jakość ta obniża się już jesienią. Mieszkańcy wsi w porównaniu do pozostałych badanych nieznacznie częściej skłonni są wskazywać, że jakość powietrza utrzymuje się na podobnym poziomie przez cały rok. W Krakowie aż 65% badanych twierdzi, że jakość powietrza pogarsza się w zimie, a co piąty mieszkaniec miasta uważa, że niższa jest już jesienią.

Wykres 2. Porównanie oceny jakości powietrza w miejscu zamieszkania respondenta w różnych porach roku

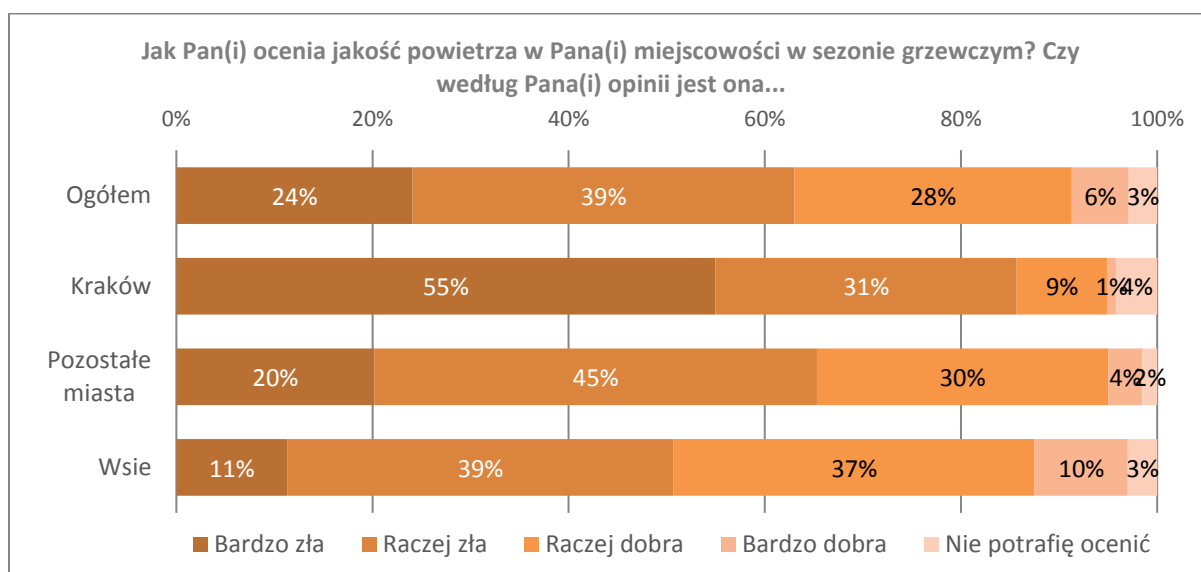

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000. Respondent miał możliwość wskazania wielu odpowiedzi, więc dane nie sumują się do 100%.

Biorąc pod uwagę fakt, że badania zostały wykonane w okresie letnim, istniała obawa, że badani oceniać będą jakość powietrza w ich miejscowości wyłącznie w kontekście tej pory roku, w której zrealizowane zostało badanie. Stąd konieczne było powtórzenie tego pytania z konkretnym już jednak wskazaniem na sezon grzewczy. Jak się okazuje oceny ulegają znacznemu obniżeniu w sytuacji gdy pytanie odnosi się do jakości powietrza w zimie. W próbie ogółem jakość powietrza w tym okresie roku opisuje jako niską lub bardzo niską ponad 60% mieszkańców Małopolski (niespełna 40% w przypadku pytania ogólnego o jakość powietrza bez specyfikacji konkretnej pory roku). Szczególnie

dobitnie wypowiadają się na temat jakości powietrza w sezonie grzewczym mieszkańcy Krakowa, wśród których aż 55% badanych określa ją jako bardzo złą, a dalsze 31% jako złą. Większość mieszkańców innych miast Małopolski również nie ma wątpliwości, że w sezonie grzewczym zanieczyszczenie powietrza stanowi bardzo istotny problem, gdyż ponad 65% z nich uważa, że jakość powietrza w tym okresie nie jest dobra. Najmniej negatywnych opinii na ten temat można odnotować wśród mieszkańców terenów wiejskich, choć należy zauważyć, że na pozytywne oceny jakości powietrza w sezonie grzewczym wskazuje niespełna połowa badanych zamieszkujących małopolskie wsie.

Wykres 3. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania respondenta w sezonie grzewczym

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

Mieszkańcy Małopolski nie mają wątpliwości, że region, w którym mieszkają cechuje się najbardziej zanieczyszczonym powietrzem w Polsce. Badani poproszeni o wskazanie dwóch województw w Polsce z najniższą ich zdaniem jakością powietrza w zdecydowanej większości wymieniają jedno z dwóch województw – Małopolskie lub Śląskie, z tym, że województwo

Małopolskie wskazywane jest nieco częściej. Województwo Małopolskie wymieniane jest jako jedno z dwóch najbardziej zanieczyszczonych aż przez 76% badanych, podczas gdy na województwo Śląskie wskazuje 63% badanych. Największy odsetek badanych, którzy wskazują w tym pytaniu Małopolskę, wyróżnić można w stolicy województwa. Wśród Krakowian aż 86%

badanych przekonanych jest, że mieszkają w najbardziej zanieczyszczonym województwie w Polsce. W innych typach miejscowości odsetek ten ma nieco niższą wartość, choć i tak uznać możemy go za wysoki. Dla przykładu na terenach wiejskich odnotować można aż 72% osób, które wymieniają Małopolskę w gronie najbardziej zanieczyszczonych województw. Równocześnie, jak dowodzą wcześniej prezentowane

wyniki, na wsiach najmniej jest osób skłonnych dostrzegać problem zanieczyszczenia powietrza w swojej miejscowości. Wynika z tego, że mieszkańcy mają świadomość występowania zanieczyszczenia powietrza, ale niekoniecznie łączą je z miejscem swojego zamieszkania.

Wykres 4. Województwa, w których jakość powietrza jest najgorsza zdaniem mieszkańców Małopolski

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000. Respondent miał możliwość wskazania dwóch odpowiedzi, więc dane nie sumują się do 100%.

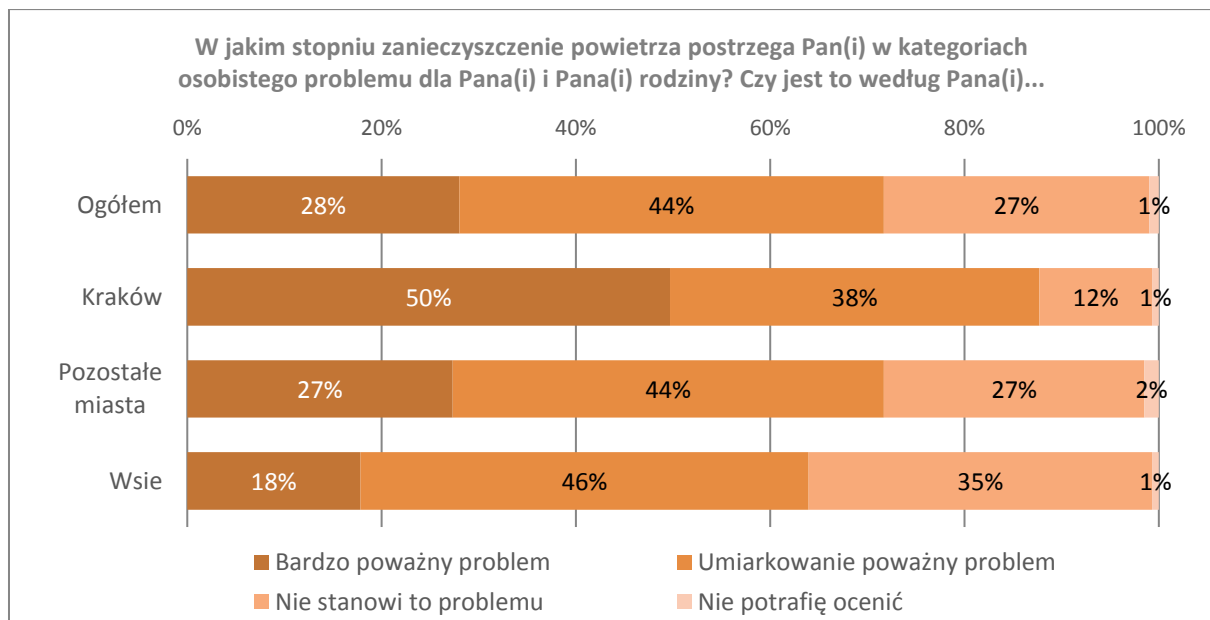
Ocena wpływu zanieczyszczenia powietrza na życie mieszkańców

Zanieczyszczenie powietrza zalicza się do tej grupy problemów ekologicznych, które nie ograniczają się wyłącznie do oddziaływania w sferze publicznej, lecz bezpośrednio ingerują w prywatną przestrzeń życia mieszkańców. Tezę tę potwierdzają wyniki badań. 28% badanych mieszkańców województwa Małopolskiego przyznaje, że zanieczyszczenie powietrza stanowi dla nich lub ich rodzin bardzo poważny osobisty problem, natomiast zaledwie 27% respondentów wskazuje, że problem ten nie dotyczy ich osobiście. Najsilniej swoje obawy w tym względzie akcentują mieszkańcy stolicy województwa Małopolskiego. W Krakowie aż 50% badanych wskazuje, że zanieczyszczenie powietrza stanowi dla nich osobiście lub ich rodzin bardzo poważny problem. W pozostałych

miastach województwa zanieczyszczenie powietrza w kategoriach bardzo poważnego osobistego problemu opisuje znacznie mniejszy odsetek badanych, gdyż 27%, natomiast na terenach wiejskich zaledwie 18%.

Postrzeżenie zanieczyszczenia powietrza w kategoriach osobistego problemu ściśle związane jest z wykształceniem mieszkańców województwa. Wśród osób z wykształceniem podstawowym i zasadniczym aż 42% badanych uważa, że problem ten osobiście ich nie dotyczy, podczas gdy wśród badanych z wykształceniem wyższym analogiczną opinię wyraża zaledwie 17% respondentów.

Wykres 5. Postrzeżenie zanieczyszczenia powietrza w kategoriach osobistego problemu

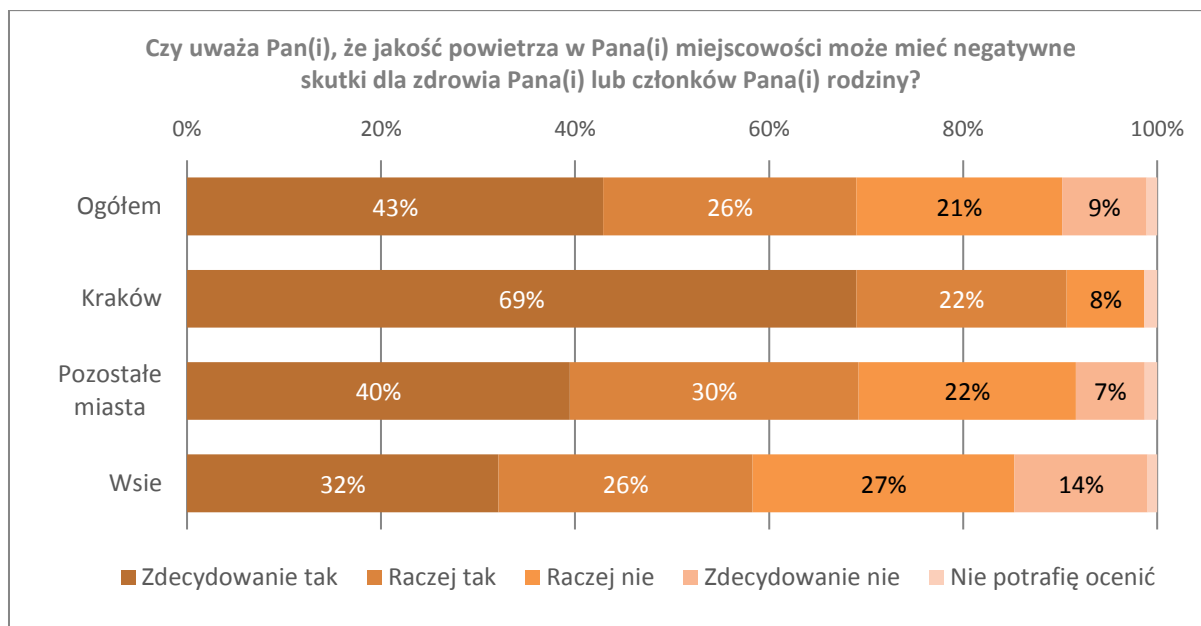

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

Prawie 70% badanych mieszkańców Małopolski uważa, że jakość powietrza w miejscu ich zamieszkania może w przyszłości nieść ze sobą negatywne konsekwencje zdrowotne dla ich samych lub członków ich rodzin. Wśród mieszkańców Krakowa analogiczny odsetek kształtuje się już na poziomie 91%. Najniższy poziom obaw przed skutkami oddychania zanieczyszczonym powietrzem prezentują mieszkańcy terenów wiejskich, gdzie odsetek wskazujących na potencjalne negatywne konsekwencje w tym względzie wynosi niespełna 60%. Czynniki, które warunkują postawy w tej materii są również fakt posiadania nieletnich dzieci oraz

wykształcenie. Osoby wychowujące dzieci częściej skłonne są wiązać problem zanieczyszczenia powietrza z potencjalnymi skutkami zdrowotnymi. Analogicznie badani legitymujący się wyższym wykształceniem częściej są świadomi związków pomiędzy zanieczyszczeniem powietrza a stanem zdrowia swoim lub członków swojej rodziny. Na podstawie wcześniej przedstawionych rezultatów badań można domniemywać, że obawy te przede wszystkim związane są z okresem zimowym, w przypadku którego oceny jakości powietrza są szczególnie negatywne.

Wykres 6. Ocena zdrowotnych skutków zanieczyszczenia powietrza

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

Wyniki badań wskazują, że mieszkańcy Małopolski w większości zdają sobie sprawę z niektórych konsekwencji związanych z narażeniem na oddychanie zanieczyszczonym powietrzem – choć są to zazwyczaj te bardziej oczywiste schorzenia. Ponad 60% badanych wskazuje, że skutkiem oddychania zanieczyszczonym powietrzem są przede wszystkim choroby

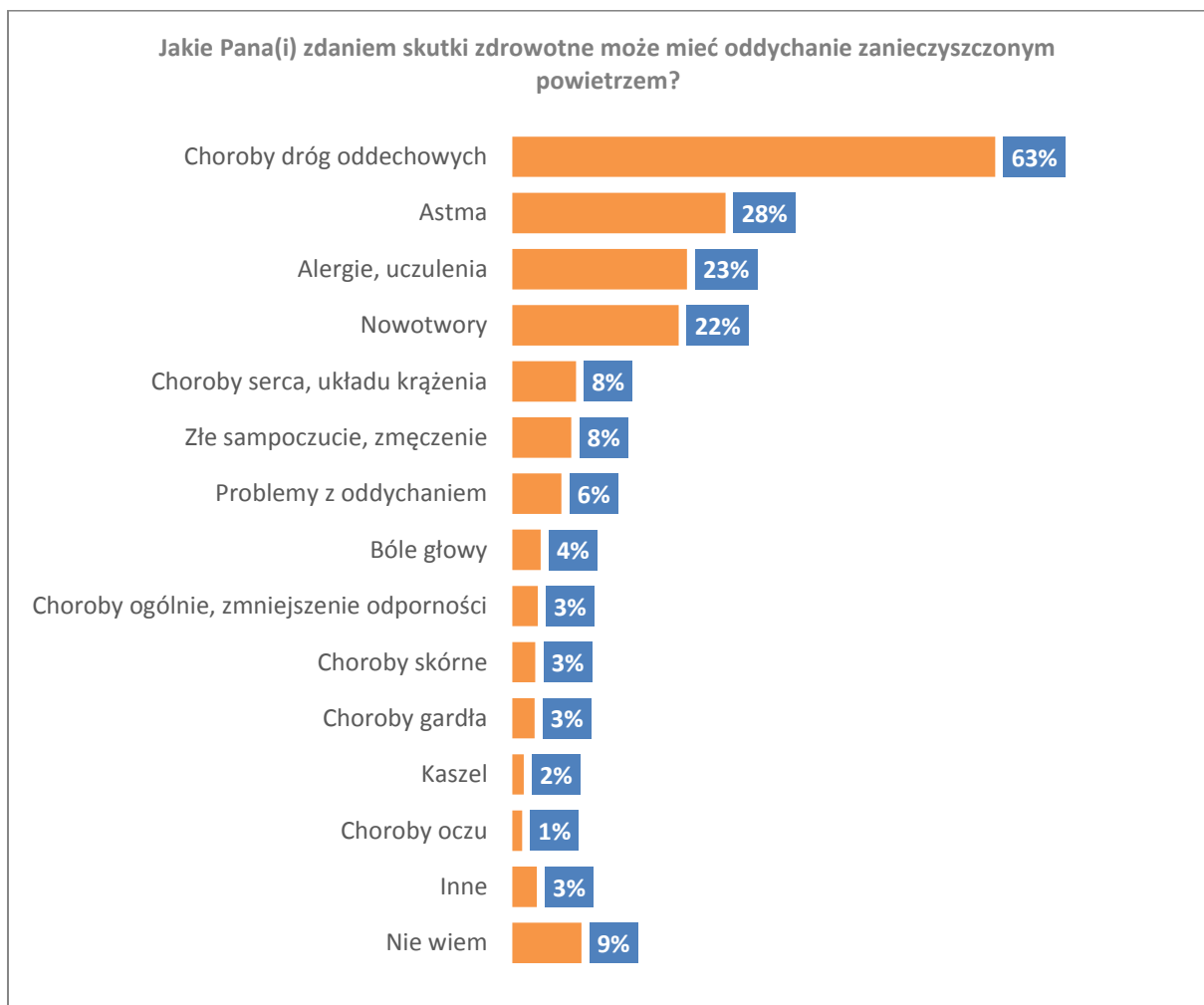
dróg oddechowych, w tym obturacyjna choroba płuc, zapalenie oskrzeli, zapalenie płuc i inne. W tym kontekście często wymieniana jest również astma. Co czwarty badany twierdzi, że zanieczyszczenie powietrza wywołuje trwałe alergie i uczulenia. 22% respondentów wskazuje na nowotwory, choć z pewnością duża część osób wymieniających ogólnie choroby

dróg oddechowych ma również na myśli nowotwory tych organów. Świadomość faktu, że zanieczyszczenie powietrza przyczynia się do powstawania chorób układu krążenia jest jednak dużo niższa – niespełna co dziesiąty badany wymienia tego typu schorzenia. Mniej licznie wymieniano takie dolegliwości jak bóle głowy, ogólnie zmniejszenie odporności organizmu prowadzące do zwiększenia częstotliwości zachorowań, choroby skórne, choroby gardła, ka-

szel oraz choroby oczu. Nie wymieniono zupełnie wpływu na układ nerwowy czy układ rozrodczy.

Zaledwie co dziesiąty respondent nie był w stanie podać żadnych skutków zdrowotnych oddychania zanieczyszczonym powietrzem. Z reguły badani, którzy wskazywali na konsekwencje ekspozycji organizmu na zanieczyszczone powietrze, byli w stanie podać po kilka możliwych negatywnych skutków oddychania niskiej jakości powietrzem.

Wykres 7. Skutki zdrowotne oddychania zanieczyszczonym powietrzem

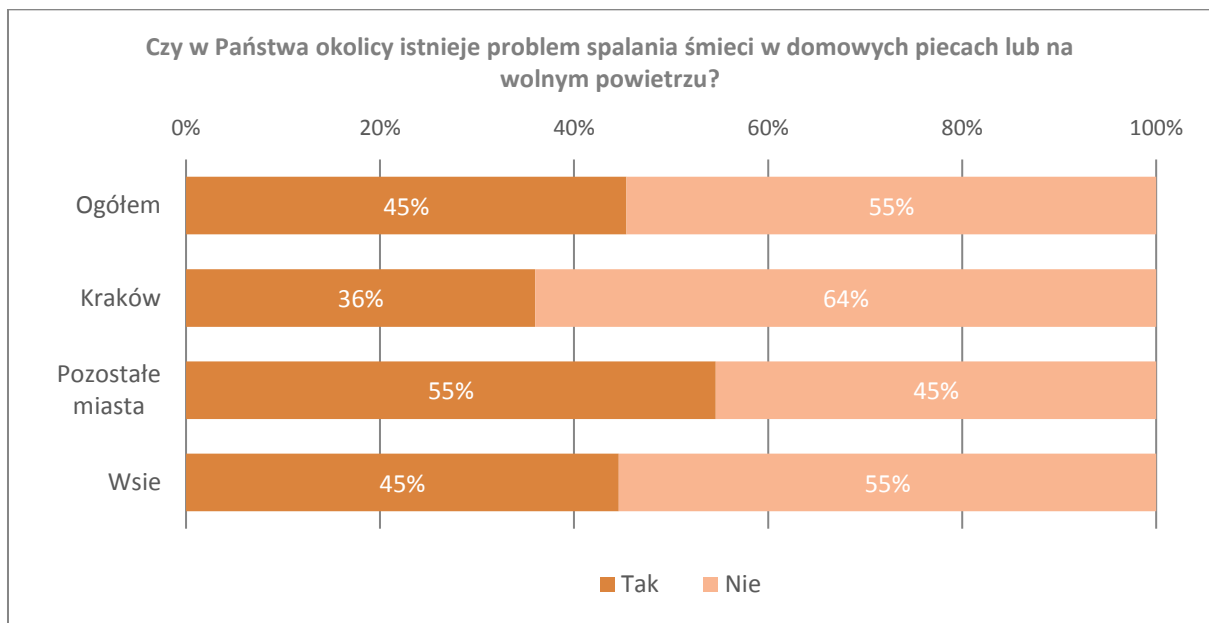
Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

Spalanie odpadów

Wyniki badań wskazują, że spalanie odpadów dotyka swoimi skutkami znaczną część mieszkańców województwa małopolskiego. Az 45% badanych wskazuje, że ma do czynienia w swojej okolicy z problemem spalania śmieci w domowych piecach lub na wolnym powietrzu. Najczęściej tego rodzaju doświadczenia deklarują badani zamieszkujący mniejsze miasta województwa. Ponad połowa respondentów należących do tego segmentu uważa, że problem ten dotyczy ich okolicy. Analogiczny odsetek dla stolicy województwa Małopolskiego jest znacznie niższy, choć i tak istotnie wysoki, gdyż kształtuje się na poziomie 36%. Na terenach

wiejskich problem spalania odpadów zauważa 45% badanych. Fakt dostrzegania problemu spalania odpadów jest ściśle związany z wykształceniem. Wśród osób z wykształceniem podstawowym na problem ten wskazuje niepełna 30% badanych, podczas gdy wśród badanych legitymujących się wykształceniem wyższym odsetek ten sięga już niemal 60%. Co interesujące, problem palenia odpadami rzadziej skłonni są zauważać najstarsi badani (59 lat i więcej), gdyż w grupie tej odsetek wskazujących na istnienie problemu wynosi około 40%, natomiast wśród osób poniżej 45 roku życia kształtuje się na poziomie 50%.

Wykres 8. Problem spalania śmieci

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

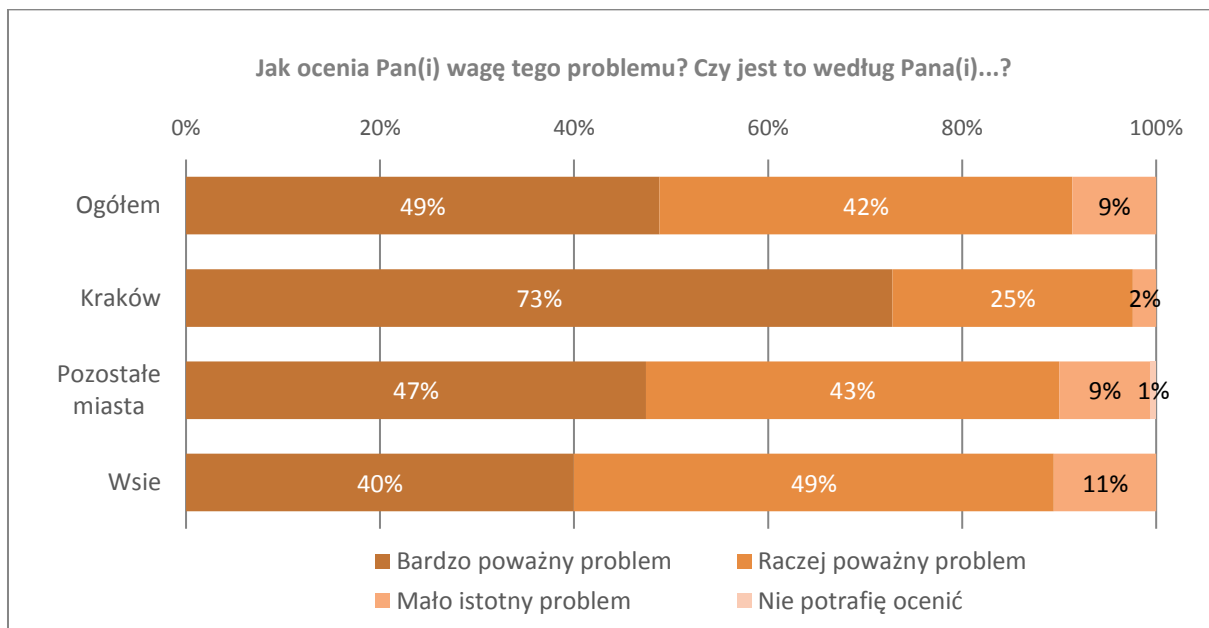
Zaledwie 9% badanych z grupy tych mieszkańców, którzy dostrzegają występowanie zjawiska spalania odpadów w ich miejscowości skłonnych jest traktować ten problem jako

mało istotny. Zdecydowana większość badanych z analizowanej grupy twierdzi, że spalanie śmieci to problem poważny lub nawet bardzo

poważny. Najczęściej jego istotną wagę podkreślają mieszkańcy Krakowa. Aż 70% wśród tych mieszkańców stolicy Małopolski, którzy stykają się ze zjawiskiem spalania śmieci, określa ten problem jako bardzo poważny. Znacznie

rzadziej tak kategorycznych stwierdzeń w odniesieniu do spalania odpadów skłonni są natomiast używać mieszkańcy terenów wiejskich.

Wykres 9. Waga problemu spalania śmieci

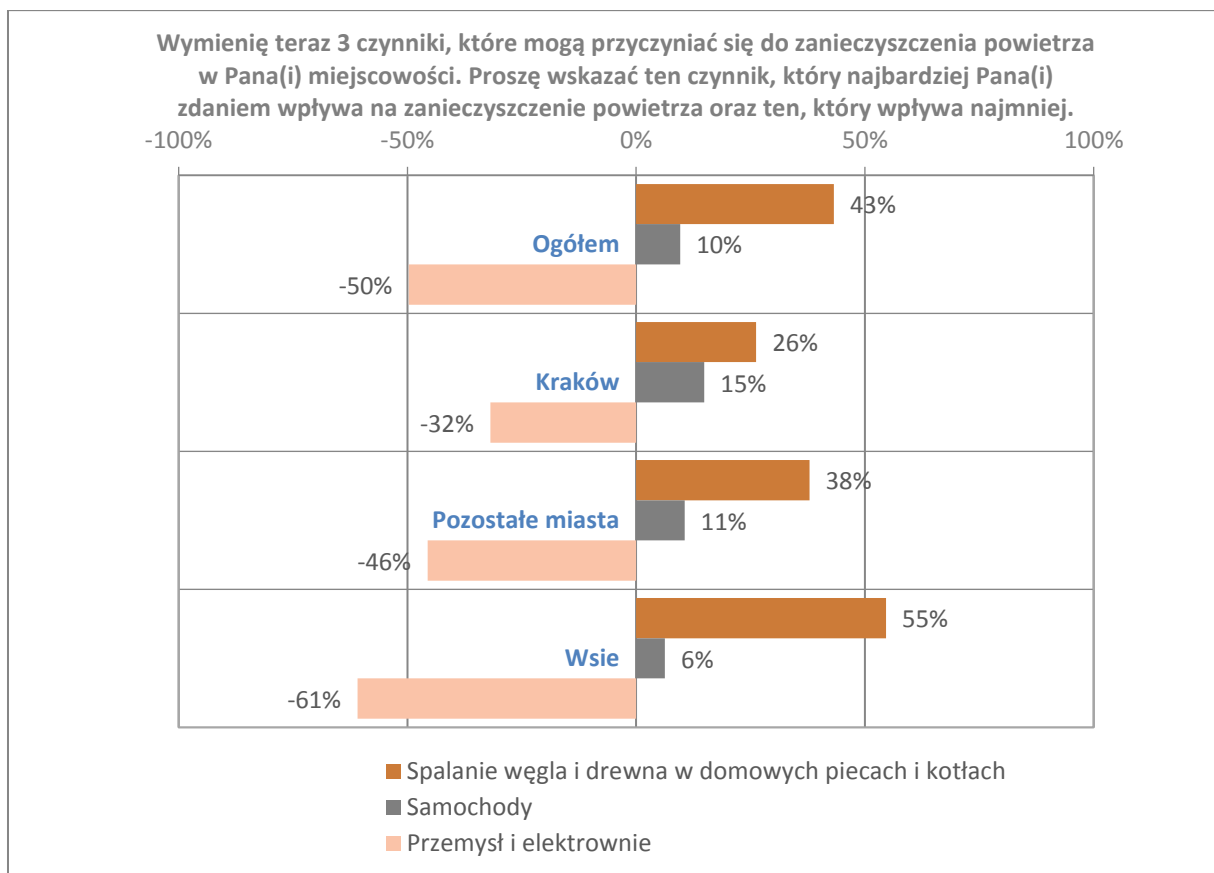
Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=454.

Ocena przyczyn zanieczyszczenia powietrza

Mieszkańcy Małopolski w sposób jednoznaczny hierarchizują źródła zanieczyszczenia powietrza w miejscu ich zamieszkania. Badanym przedstawiono trzy potencjalne źródła zanieczyszczenia powietrza w ich miejscowości i poproszono o wybór tego źródła, które ich zdaniem najbardziej przyczynia się do zanieczyszczenia powietrza oraz wskazanie tego, którego wpływ jest najmniejszy. Na podstawie wyborów respondentów utworzono ranking stanowiący w przypadku każdego ze źródeł różnicę pomiędzy odsetkami wskazań na dane źródło

jako główną przyczynę zanieczyszczenia oraz odsetkami wskazań na to samo źródło jako najmniej przyczyniające się do obniżenia jakości powietrza. Wynik tej procedury przedstawiono na poniższym wykresie. Im wyższą dodatnią wartość procentową uzyskało dane źródło tym częściej wskazywane jest jako główne źródło zanieczyszczeń. Analogicznie wartość ujemna oznacza częstsze wskazania na dane źródło jako najmniej przyczyniające się do zanieczyszczenia.

Wykres 10. Ranking przyczyn zanieczyszczenia powietrza w miejscowości zamieszkania

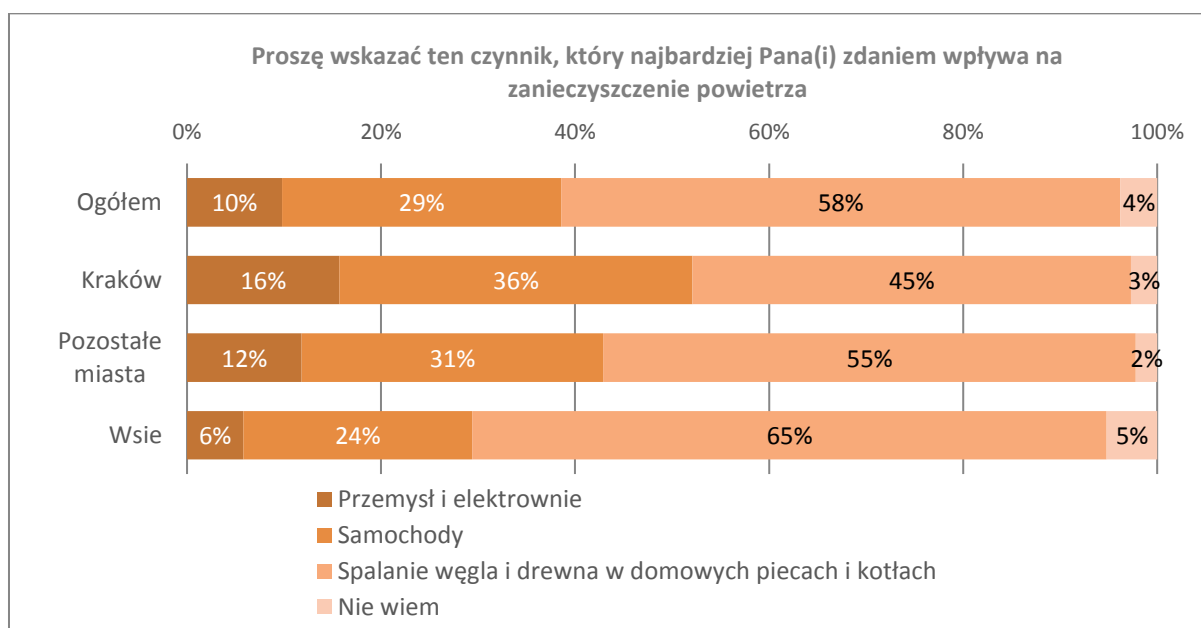

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

Aż 58% wszystkich badanych wskazało na głównym miejscu spalanie węgla i drewna w domowych piecach i kotłach. Równocześnie tylko 15% respondentów uznało to źródło jako najmniej szkodliwe. W rankingu tym na kolejnej pozycji znalazł się transport drogowy, jednak należy zauważyć, że wartość osiągnięta przez to źródło w wyniku zastosowanej procedury tworzenia hierarchii jest znacznie niższa w stosunku do zajmującej czołową pozycję niskiej

emisji. Mieszkańcy Małopolski z reguły na ostatnim miejscu w rankingu plasują źródła przemysłowe. Kształt tej hierarchii jest niezmienny bez względu na miejsce zamieszkania, choć można zauważyć, że w Krakowie wybory mieszkańców są bardziej zróżnicowane niż w innych miejscowościach, choć i tak 45% mieszkańców stolicy Małopolski wymienia niską emisję jako głównego winowajcę zanieczyszczenia powietrza.

Wykres 11. Główne źródła zanieczyszczenia powietrza w miejscowości

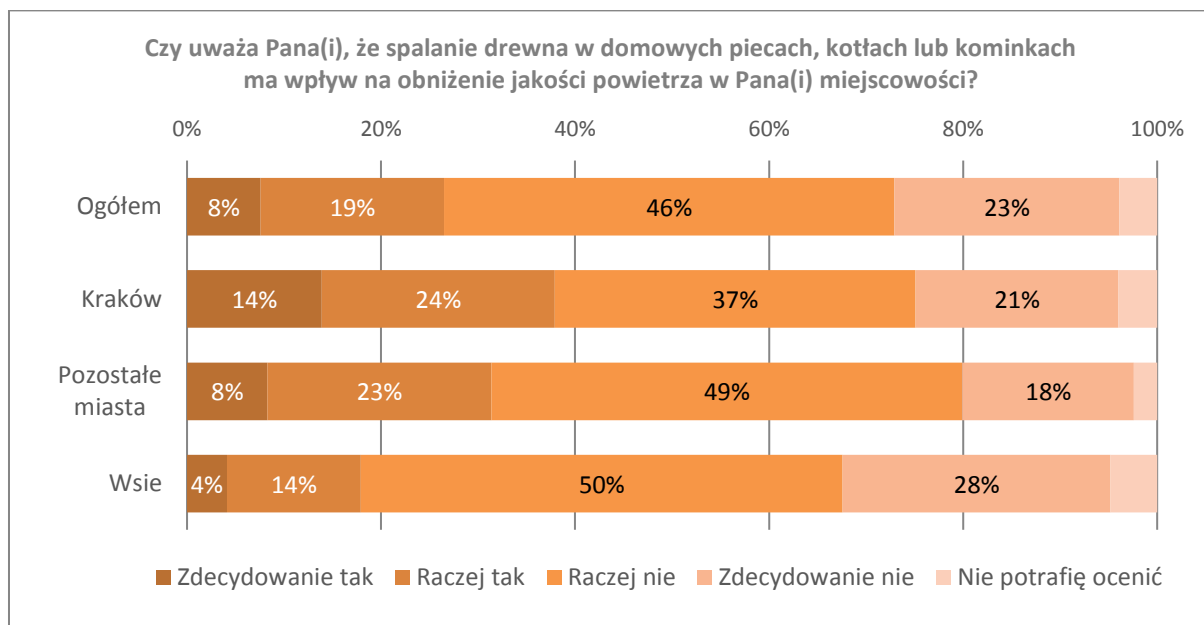

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

Badanych dopytano również o ich opinię na temat wpływu spalania drewna w piecach, kotłach i kominkach na jakość powietrza w ich miejscowości. Najczęściej problem upatrują w tym procederze mieszkańcy Krakowa. Co siódmy mieszkaniec stolicy Małopolski zdecydowanie podkreśla, że spalanie drewna w negatywny sposób odbija się na jakości powietrza

w mieście, a dalsze 24% uznaje taką ewentualność za prawdopodobną. Najbardziej spalanie drewna z jakością powietrza skłonni są łączyć mieszkańcy terenów wiejskich. Tylko 18% z nich wskazuje, że wykorzystanie drewna w celach grzewczych może wywierać negatywny wpływ na jakość powietrza w ich miejscowości.

Wykres 12. Ocena wpływu spalania drewna na jakość powietrza w miejscowości

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

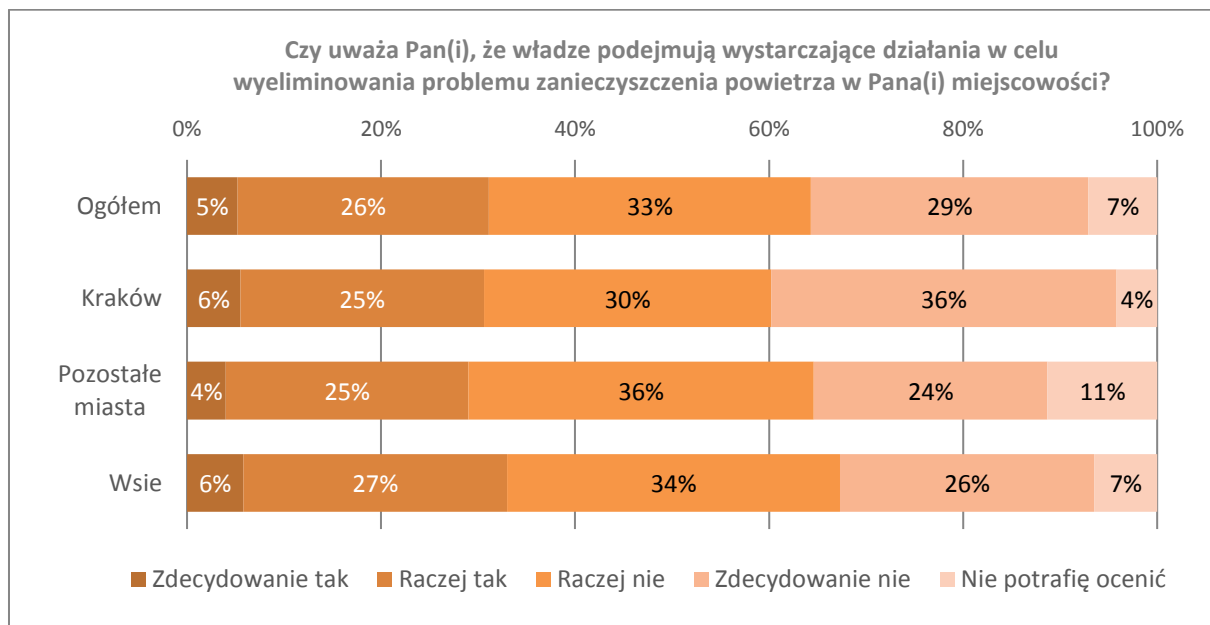
Działania na rzecz ograniczenia zanieczyszczenia powietrza

Mieszkańcy, którzy dostrzegają problem zanieczyszczenia powietrza w miejscowościach ich zamieszkania, przeważnie negatywnie postrzegają aktywność władz w zakresie działań zmierzających do redukcji zanieczyszczenia. Zaledwie co trzeci badany z analizowanej grupy twierdzi, że władze wywiązują się ze swoich obowiązków w tym względzie w wystarczającym stopniu, natomiast dwie trzecie respondentów wyraża na ten temat opinię krytyczną. Interesujący jest fakt, że ocena ta jest zbliżona we wszystkich segmentach wyznaczonych typem miejscowości zamieszkania, a więc odsetki negatywnie i pozytywnie postrzegających rolę władz w tym względzie zbliżone są zarówno w

Krakowie, jak w innych miastach województwa oraz na terenach wiejskich.

Szczególnie negatywnie działania władz oceniają ludzie młodzi, do 34 roku życia. W grupie tej około 70% badanych ocenia aktywność władz miejskich na niskim poziomie. Najmniej krytyczni są najstarsi badani, powyżej 59. roku życia, wśród których pozytywne oceny tego aspektu wystawiło 38% badanych, natomiast krytyczną opinię wyraża niespełna 52% respondentów. Skłonność do krytyki działań władz w tym względzie rośnie również w sposób istotny wraz ze wzrostem wykształcenia.

Wykres 13. Ocena działań władz mających na celu poprawę jakości powietrza

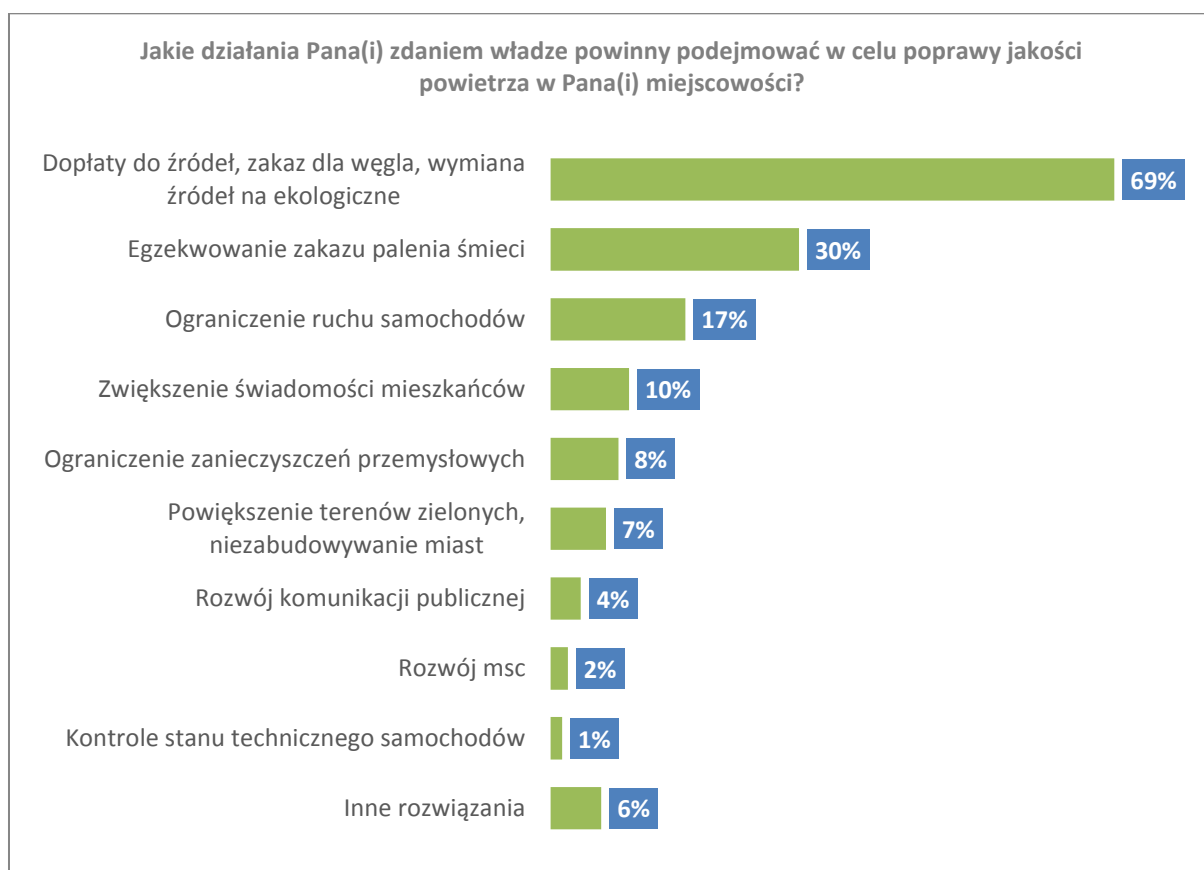

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=631.

Badanych, którzy oceniają jakość powietrza w swojej miejscowości jako niską lub bardzo niską poproszono o sugestie w zakresie możliwych sposobów na rozwiązanie tego problemu. Największy odsetek badanych spontanicznie wskazuje tutaj na konieczność wprowadzenia dopłat do wymiany źródeł opartych na węglu i drewnie na źródła wykorzystujące bardziej ekologiczne paliwa przy równoczesnym zakazie palenia węglem, lub przynajmniej zakazie wykorzystania węgla niskiej jakości. Tego typu rozwiązania postuluje prawie 70% respondentów. Dalsze 30% badanych łączy zanieczyszczenie ze spalaniem śmieci w domowych piecach. 17%

respondentów skupia się na kwestii ograniczenia ruchu samochodów w miejscowości. Co dziesiąty wypowiadający się w tej materii wskazuje na konieczność realizacji działań zmierzających do zwiększenia społecznej świadomości problematyki zanieczyszczenia powietrza poprzez akcje edukacyjne i zwiększenie dostępności informacji o aktualnym stanie jakości powietrza. Na kolejnych miejscach znalazły się postulaty dotyczące ograniczenia i monitoringu zanieczyszczeń przemysłowych oraz dbałości o ochronę terenów zielonych w miastach i niezabudowywanie kanałów wentylacyjnych.

Wykres 5. Spontaniczne propozycje działań prowadzących do ograniczenia problemu zanieczyszczenia powietrza

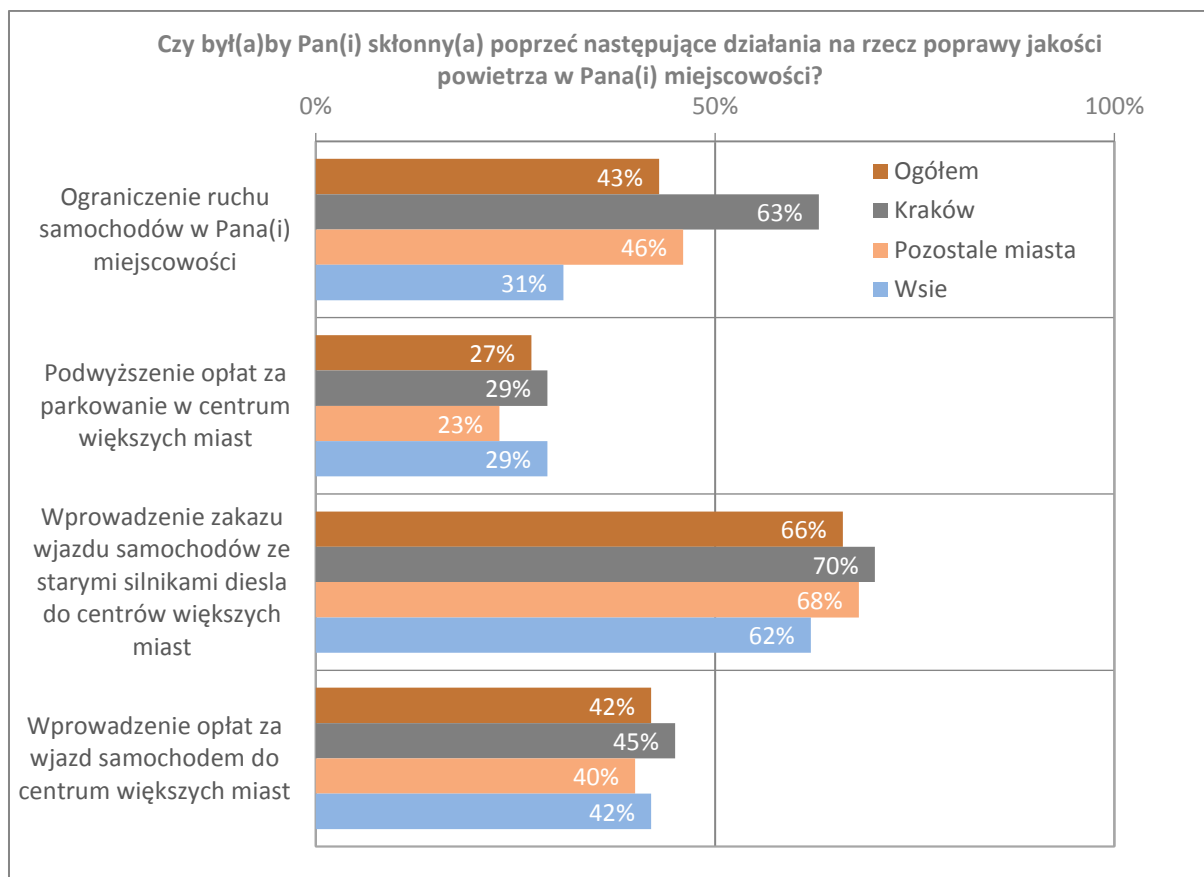

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=631.

W trakcie badań respondentom przedstawiono również kilka potencjalnych scenariuszy działań prowadzących do redukcji zanieczyszczenia powietrza wynikającego z ruchu samochodowego oraz z niskiej emisji. W przypadku każdej z propozycji poproszono ich o ocenę swojego poparcia dla tego typu rozwiązania w odniesieniu do swojej miejscowości lub regionu. W przypadku rozwiązań dotyczących ograniczenia emisji pochodzącej z transportu największym poparciem bez względu na miejsce zamieszkania respondenta cieszy się wprowadzenie zakazu wjazdu samochodów ze starymi silnikami diesla do centrów większych miast. Rozwiązanie to popiera aż 66% mieszkańców województwa. Z kolei propozycja ograniczenia ruchu samochodów w miejscowości zamieszkania pada na podatny grunt już tylko w Krakowie, gdzie

poparcie dla tego typu rozwiązania jest spore i wynosi ponad 60%. W innych miastach województwa spada już poniżej 50%, a na wsiach ma zaledwie około 30% zwolenników. Na znacznie mniejsze poparcie liczyć można w przypadku pomysłu związanego z podwyższeniem opłat za parkowanie w centrum większych miast. W przypadku wszystkich typów miejscowości zwolennicy tej propozycji nie przekraczają 30%. Być może mieszkańcy nie widzą powiązania między tym działaniem, a poprawą jakości powietrza. Nieco więcej, gdyż ponad 40% badanych za dobry pomysł uznało wprowadzenie opłat za wjazd samochodem do centrów większych miast. W tym wypadku miejsce zamieszkania nie ma wpływu na stosunek do proponowanego rozwiązania.

Wykres 15. Poparcie dla działań na rzecz poprawy jakości powietrza – transport

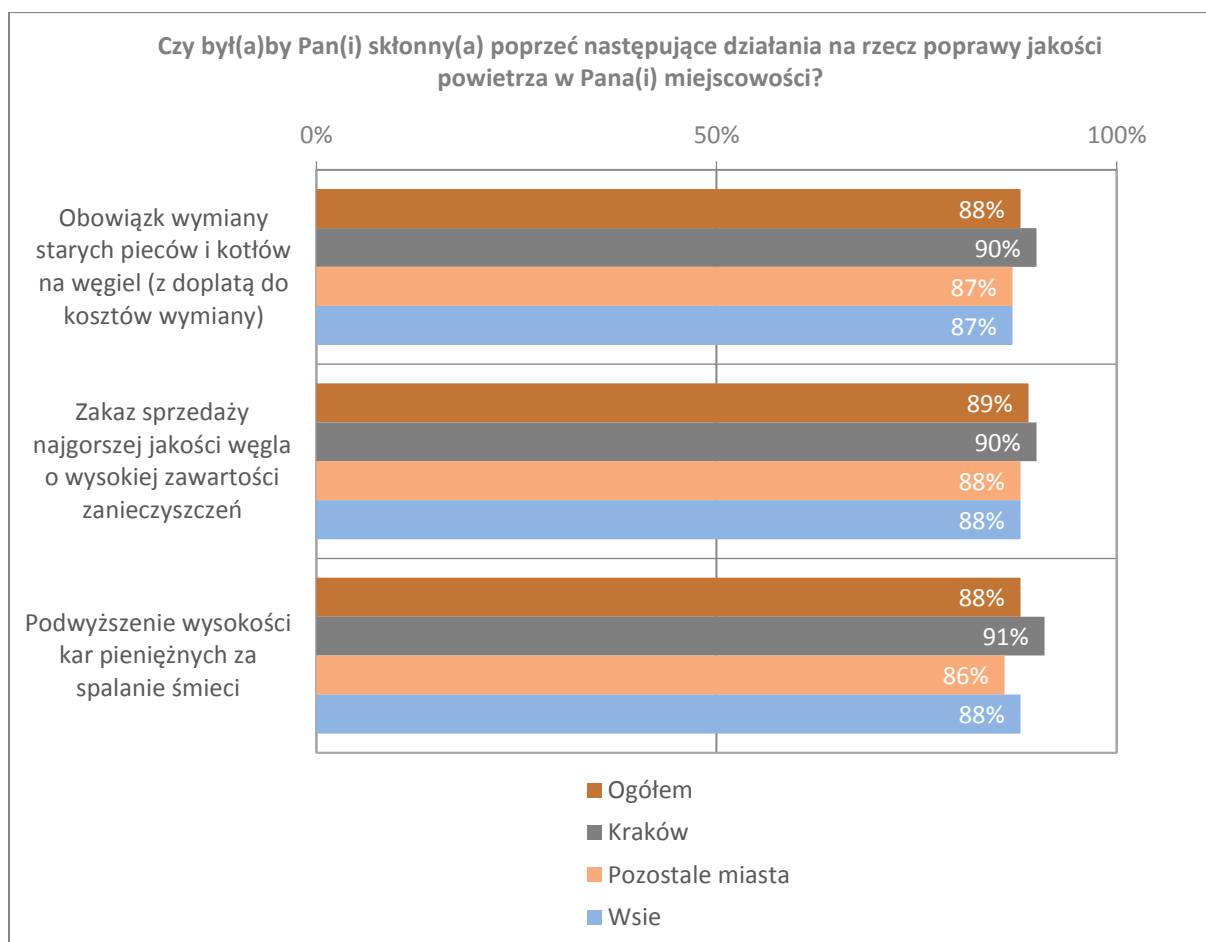

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

Testowane w badaniu pomysły dotyczące ograniczenia zanieczyszczenia powietrza pochodzącego z niskiej emisji cieszą się generalnie bardzo wysokim poparciem mieszkańców województwa. Każda z trzech zaprezentowanych badanych koncepcji z zakresu niskiej emisji uzyskała bowiem akceptację około 90% respondentów bez względu na miejsce zamieszkania badanych. Oznacza to, że działania polegające na obowiązku wymiany starych kotłów i pieców na węgiel (przy zapewnieniu dopłat do wymiany), zakazie sprzedaży najgorszej jakości węgla o wysokiej zawartości zanieczyszczeń, jak i podwyższenie wysokości kar pieniężnych

za spalanie śmieci powinny, w przypadku ich wprowadzania w życie, powinny cieszyć się wśród mieszkańców Małopolski dużym poparciem społecznym. Co interesujące, poparcie dla omawianych rozwiązań nie ma związku z rodzajem źródła grzewczego wykorzystywanego przez respondenta do ogrzewania budynku. Wysokie poparcie dla proponowanych rozwiązań dotyczy więc również segmentu tych badanych, którzy do ogrzewania domów korzystają obecnie z pieców i kotłów na paliwa stałe.

Wykres 16. Poparcie dla działań na rzecz poprawy jakości powietrza – niska emisja

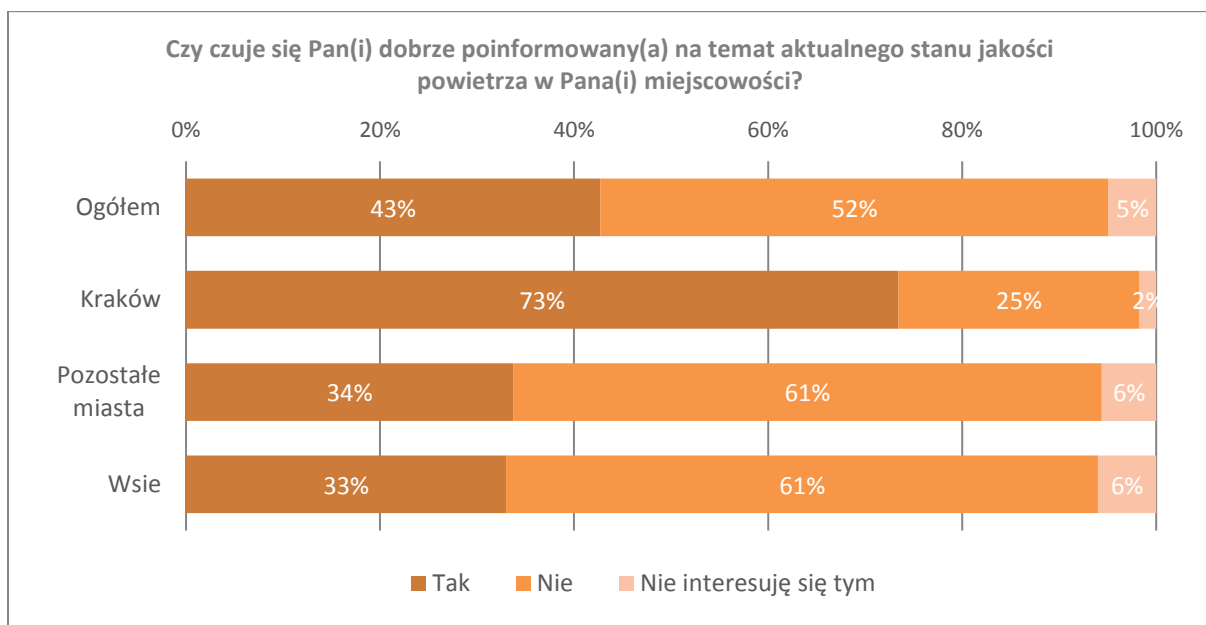
Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

Dostęp do informacji

Wyniki badań wskazują na znaczne zróżnicowanie w dostępie do informacji na temat stanu jakości powietrza w zależności od miejsca zamieszkania. Najlepiej sytuacja w tym obszarze wygląda w stolicy Małopolski, gdzie ponad 70% mieszkańców deklaruje dobry poziom poinformowania na temat zanieczyszczenia, choć należy zauważyć, że nawet w Krakowie wciąż co

czwarty badany uważa, że nie czuje się dobrze poinformowany w analizowanym temacie. Na pozostałych obszarach województwa deficyt wiedzy w tym zakresie deklaruje ponad 60% mieszkańców. Najczęściej za osoby dobrze poinformowane uważają się osoby z najmłodszej grupy wiekowej (do 34 lat) oraz badani legitymujący się wyższym poziomem wykształcenia.

Wykres 17. Ocena stopnia poinformowania na temat aktualnej jakości powietrza

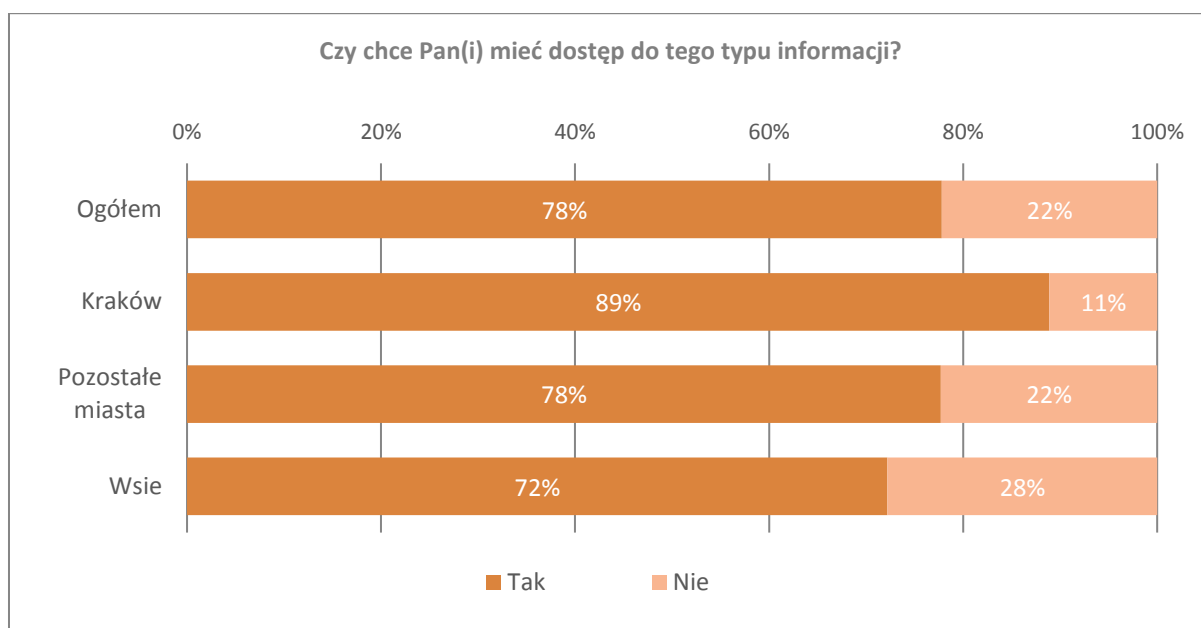

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

Zdecydowana większość badanych, bez względu na miejsce zamieszkania, przyznaje, że chciałaby mieć dostęp do informacji na temat aktualnego stanu jakości powietrza. Częściej deklarację taką składają osoby do 45 roku życia, wśród których dostępem do informacji zainteresowanych jest ponad 80% respondentów. W

kolejnych grupach wiekowych, do 59 lat oraz 59 lat i więcej odsetki te wynoszą odpowiednio 74% i 71%. Również wykształcenie ma wpływ na poziom zainteresowania informacjami na temat stanu zanieczyszczenia powietrza – im wyższe wykształcenie tym częściej badani deklarują chęć dostępu do takich danych.

Wykres 18. Zainteresowanie dostępem do informacji na temat aktualnej jakości powietrza

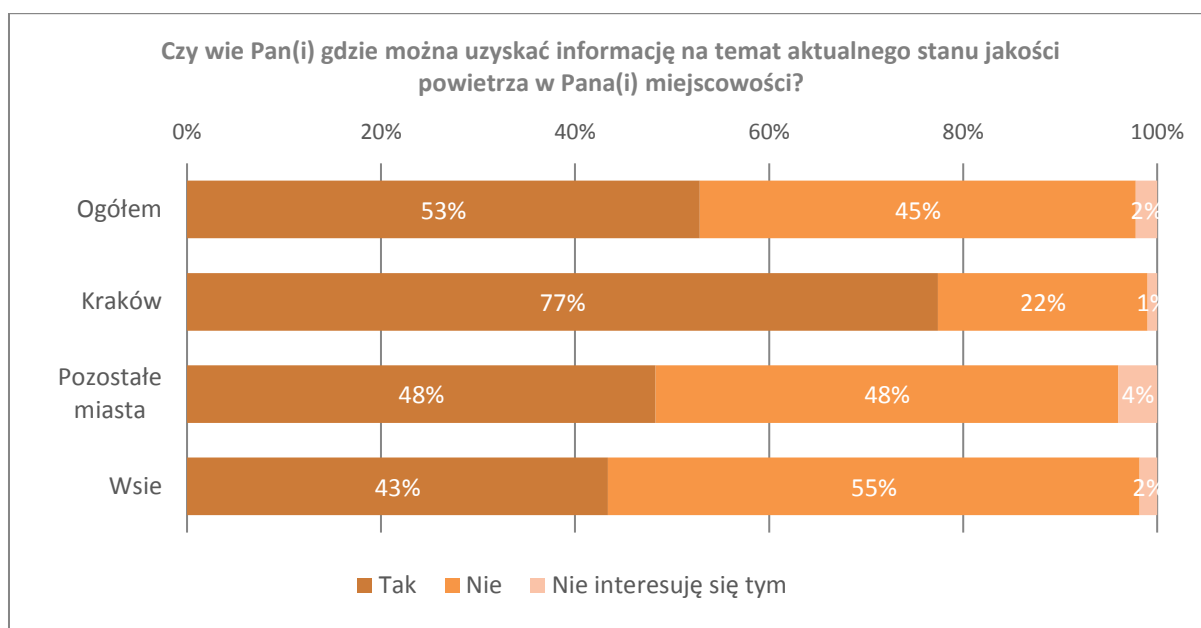

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

Nieco ponad połowa mieszkańców Małopolski przyznaje, że wie, gdzie można potencjalnie uzyskać informacje na temat aktualnego stanu jakości powietrza w miejscowości zamieszkania. Znowu najczęściej deklaracje takie składają mieszkańcy stolicy województwa, gdzie, jak wynika z wcześniej przedstawionych wyników, najwięcej badanych negatywnie postrzega jakość powietrza. W Krakowie prawie 80% badanych wskazuje, że wie gdzie szukać informacji na temat jakości powietrza. W przypadku terenów wiejskich sytuacja przedstawia się już znacznie gorzej, gdyż odsetek osób, które wiedzą w jaki sposób pozyskać takie informacje

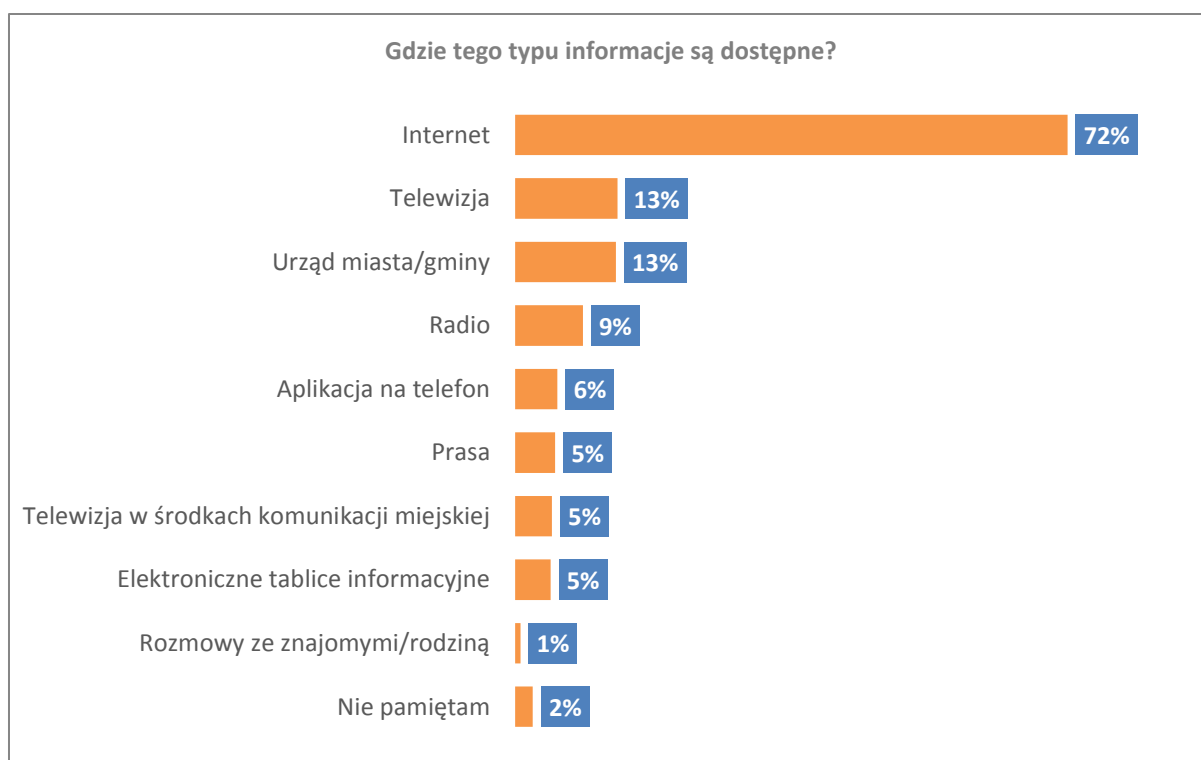
nieznacznie przekracza tylko 40%. Jako źródło danych najczęściej wskazuje się na internet. W mniejszych miastach i na terenach wiejskich wśród źródeł informacji badani często wymieniają urzędy miejskie lub gminne. Mieszkańcy Krakowa wskazują elektronicznie tablice oraz telewizję w środkach komunikacji miejskiej. Młodszy badani jako wartościowe źródło informacji wymieniali aplikacje na telefony komórkowe. Media publiczne, takie jak telewizja, prasa, czy radio wskazywane były stosunkowo rzadziej.

Wykres 19. Wiedza na temat źródła informacji o aktualnym stanie powietrza

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

Wykres 20. Źródła informacji na temat aktualnego stanu jakości powietrza

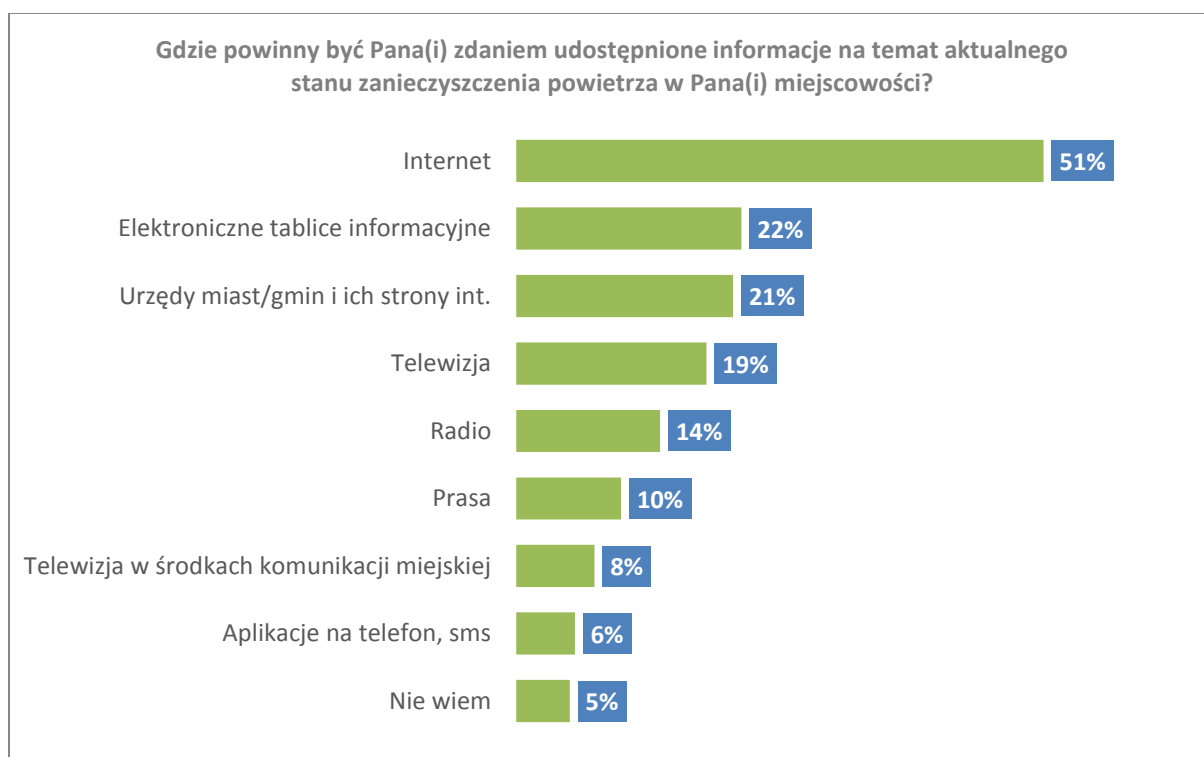

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=528 (osoby, które deklarują wiedzę na temat źródeł informacji na temat aktualnego stanu jakości powietrza w miejscowości zamieszkania)

Największa grupa badanych wskazuje, że wygodnym źródłem informacji na temat zanieczyszczenia jest internet, przy czym wartość tego medium spada wraz z wzrostem wieku badanych. Badani z terenów wiejskich uważają, że udostępnianie informacji na temat aktualnego stanu jakości powietrza, powinno być zadaniem lokalnych urzędów miejskich lub gminnych. Wartość tego kanału informacyjnego jest odwrotnie proporcjonalna do wielkości miejscowości – im mniejsza miejscowość tym częściej mieszkańcy wolą opierać się na informacjach od lokalnych władz. Oczekuje się również

udostępniania informacji na temat zanieczyszczenia na elektronicznych tablicach umieszczonych w najczęściej odwiedzanych punktach miejscowości zamieszkania. Istotnym jest fakt, że rozwiązań takich oczekują zarówno mieszkańcy miast jak i mniejszych miejscowości. Badani uważają także, że informacje na temat zanieczyszczenia powinny stać się stałą pozycją programu lokalnych stacji telewizyjnych czy radiowych.

Wykres 21. Preferowane źródła informacji na temat aktualnego stanu jakości powietrza

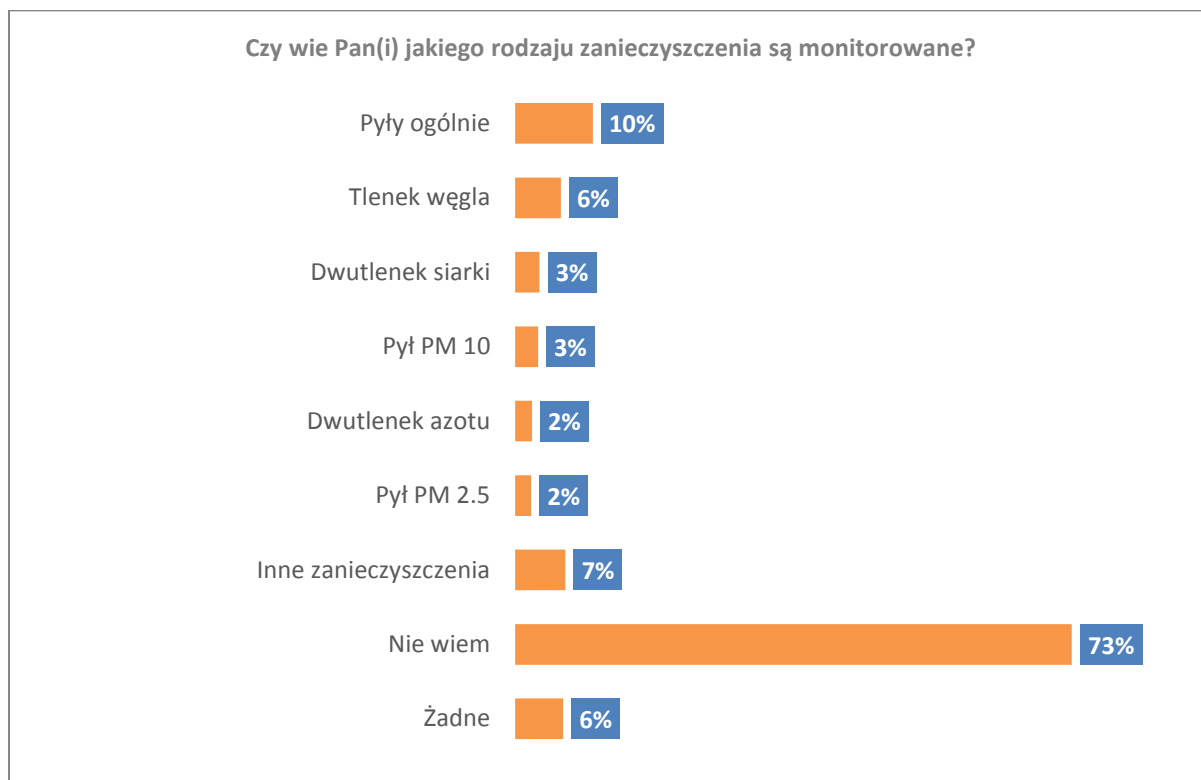

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000

Wiedza na temat monitorowanych rodzajów zanieczyszczeń jest niewielka. Ponad 70% badanych nie jest w stanie wymienić żadnej z monitorowanych substancji. Pozostali najczęściej wskazują na tlenek węgla oraz ogólnie pyły.

Wymienia się ponadto dwutlenek siarki, azotu, sporadycznie pyły PM 10 i PM 2.5, dwutlenek azotu oraz ogólnie smog i spaliny samochodowe.

Wykres 22. Wiedza na temat rodzaju monitorowanych zanieczyszczeń

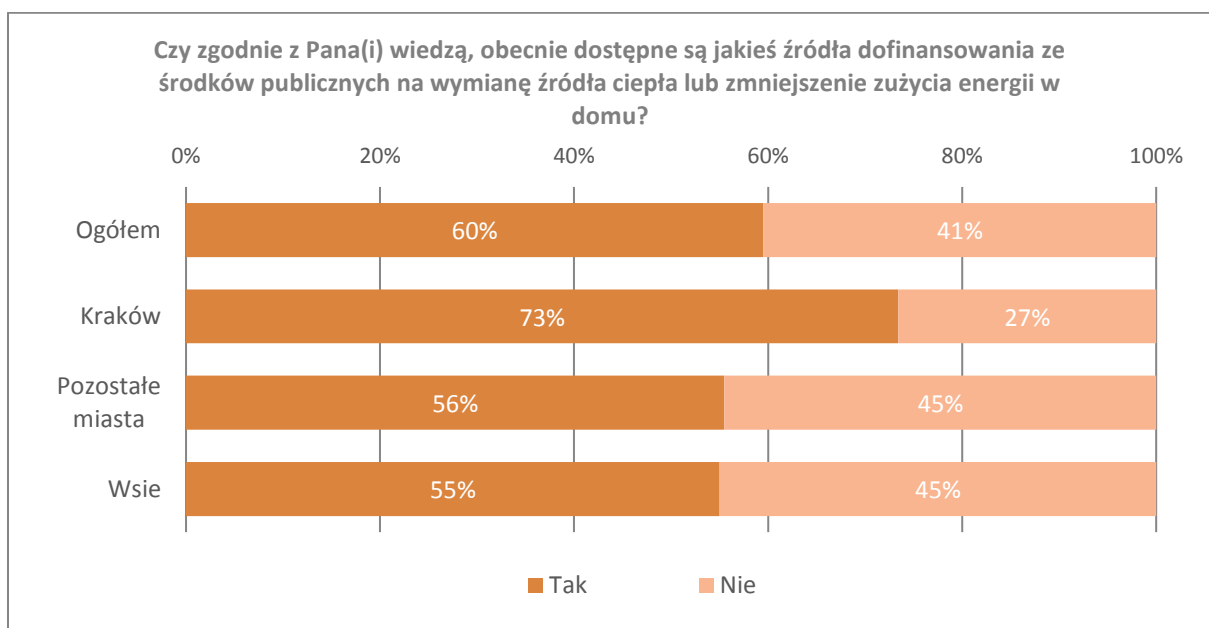
Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000

Źródła dofinansowania

Świadomość wśród mieszkańców Małopolski dostępności źródeł dofinansowania ze środków publicznych na wymianę źródła ciepła lub zmniejszenie zużycia energii w domu określić można jako wysoką. Az 60% badanych deklaruje, że słyszało o źródłach dofinansowania.

Częściej taką wiedzę posiadają mieszkańcy Krakowa. Wśród nich aż ponad 70% respondentów wskazuje na dostępność źródeł dofinansowania w ofercie organów publicznych. W przypadku pozostałych miejscowości analogiczny odsetek kształtuje się na poziomie 55%-56%

Wykres 23. Dostępność źródeł dofinansowania

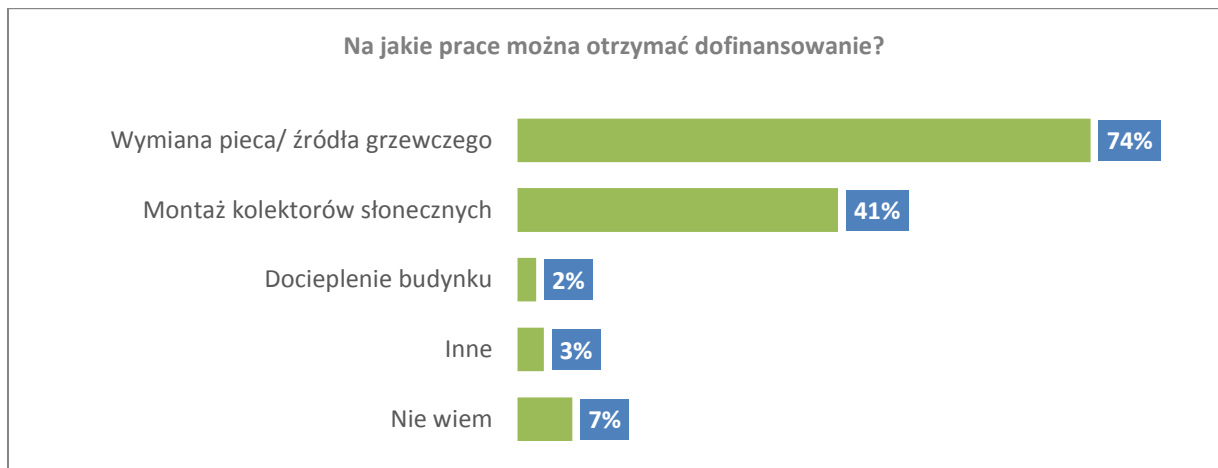

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=1000.

Większość badanych, którzy deklarują wiedzę na ten temat, wskazuje na możliwość dofinansowania wymiany źródła ciepła na źródło ekologiczne. Ten rodzaj prac podlegających dofinansowaniu wymienia aż 74% respondentów z analizowanej grupy. Wymianę źródła częściej wskazują badani z Krakowa. Mieszkańcy stolicy

Małopolski znacznie rzadziej niż pozostali podają jako rodzaj prac podlegających dofinansowaniu montaż instalacji solarnej. Możliwość tę wskazuje tylko 15% Krakowian, podczas gdy w mniejszych miastach odsetek wymieniających instalacje solarne w grupie inwestycji podlegających dofinansowaniu, sięga niemal 50%.

Wykres 24. Przedmiot dofinansowania

Źródło: opracowanie własne; Podstawa N=595 (osoby, które deklarują wiedzę na temat dostępności źródeł dofinansowania)